

Posavsko hribovje

Oglarska pot

Dole pri Litiji, kjer živi oglarstvo

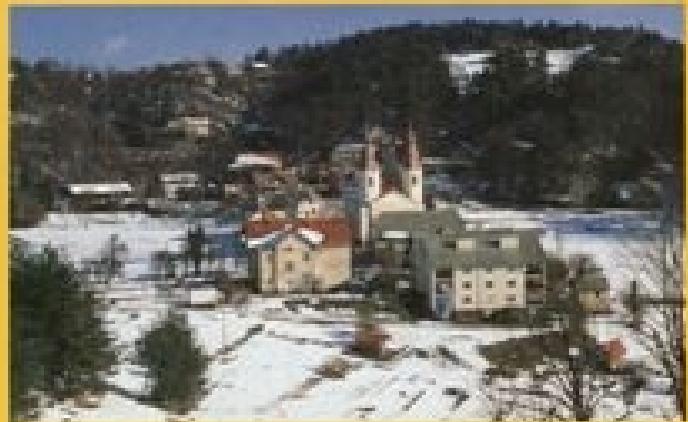

Spoštovani raziskovalec!

Si na začetku štiri do šest urnega sprehoda po oglarski poti. Na **točki 1.** si oglej obvestilne table in se spoznaj z lovskim domom. Pot ti bodo kazala bela očesca in rdeče črte ali vodnik. Ne pozabi poslušati svojega srca in tišine, ko se boš potopil v lepote. Sprosti se in ne bodi neučakan, saj te čakajo presenečenja.

Stičisce lovcev in priateljev narave je zagotovo lovski koča, ki malce odmaknjena iz samega središča Dol pri Litiji s svojo lego in izgledom prijazno vzbuja vtis domačnosti in prijaznosti lovcev in ljudi v teh krajih.

Divjad je sestavni del gozda. V njem najdejo zavetišče za bivanje, hrano in pogoje za razmnoževanje različne vrste živali. Na območju Dol pri Litiji je pestrost živalskih vrst izjemna, saj poleg običajne divjadi, kot so srnjad, jelenjad in divje svinje, tu občasno lahko opazimo tudi rjavega medveda, črno štokljo, smrdokavro črno žolno, in še nekatere zavarovane redke ptice. To je odraz neokrnjene narave na tem območju, saj lahko v nekaterih vodotokih srečamo tudi potočnega raka. Da pa je številčnost divjadi v sorazmerju s prehrabbenimi zmožnostmi okolja, poskrbijo lovci Lovske družine Dole pri Litiji, ki upravljajo z loviščem. S pravilno strukturo odstrela divjadi in pravilnim načinom krmljenja ublažijo pojav bolezni pri posameznih vrstah divjadi in zmanjšajo obseg škod, ki jo divjad povzroča v agrarni krajini.

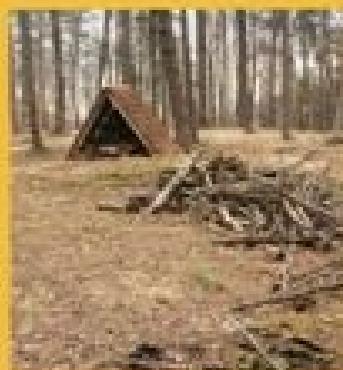
Oglarjenje na Dolah še ni ustanilo v uporabo, saj se na območju doberih 2000 ha gozdne površine letno skuh do 30 kop.

Kuhanje oglja ima v teh krajih dolgo tradicijo, saj so tehniko poogljevanja v pokončnih kopah v te kraje zanesli Italijani že v sredini devetnajstega stoletja.

Na točkah 2 in 6, v oglarskih vaseh Suhadole in Slavina vas bodo veseli oglarji in vam z zadovoljstvom pokazali, kaj so se naučili od svojih dedka.

Kuhanje oglja vsebuje več postopkov:

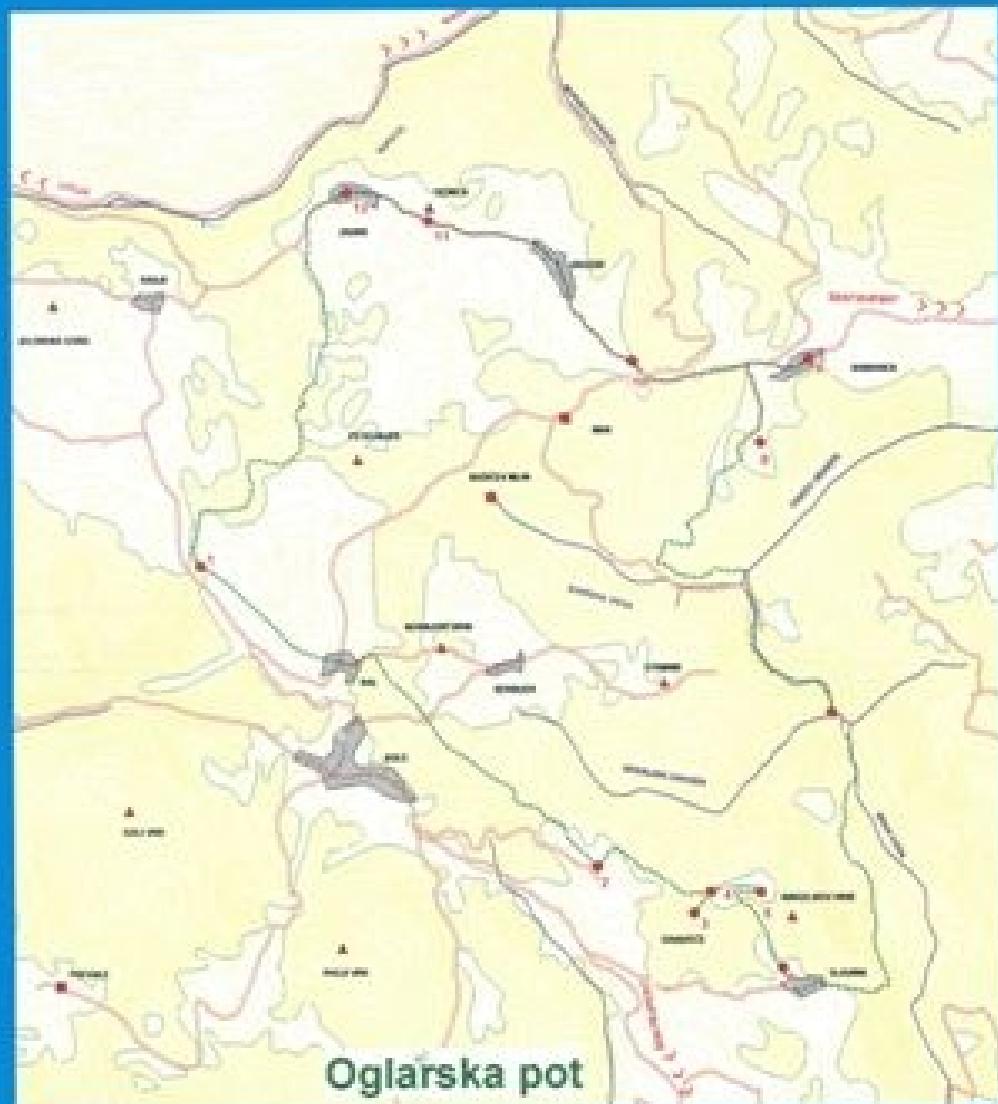
- pripravo lesa in transport drva na kopišče;
- pripravo kogšča, zlaganje in pokrivanje kope ter samo poogljevanje;
- razdirjanje kope ter embaliranje in transport oglja.

Le še 40% oglarjev ima kopišča v gozdu, ostali pa v neposredni bližini doma. Drva oglarji najprej navozijo okrog kopišča, nato pa pričnejo z zlaganjem. Največkrat postavljajo kope, sestavljene iz dveh skladov drva in na zgornjem skladu oblikujejo še glavo kope. Ko oglar odreže strženice na vrhu glave, je kopa zložena. Zloženo kopo oglarji pred osutjem z zemljo prekrijejo s smrekovimi vejami, listjem, senom ali svežo travo, da se prst ne vsipa med drva. Za črnjenje zemlja ne sme biti ne presuha in ne prevlažna. Ko je vsa kopa prekrita z zbito prstjo, je pripravljena za poogljevanje. Pojem poogljevanje moramo ločiti od pojma oglenitev. Poogljevanje obsega vse faze dela od zažiganja, segregiranja pa do razdiranja kope. Oglenitev pa predstavlja sam fizični in kemični proces pretvorbe lesa v oglje. Ta proces uravnava oglar z napravljanjem lukenj za odvajanje dima, ki jih imenuje dimnice. Oglenitev se z vrha kope širi proti vznožju. Zadnje dimnice pa oglar naredi na sredini med prvim skladom in temi. Ko iz njih prične prihajati svetlo moder dim, je kopa kuhanata. Oglar nato zapre vse odprtine in tako pusti kopo stati, da se ohladi. V ta namen oglarji kopo očistijo. Ko se ohladi, pričnejo z razdiranjem kope. Za to opravilo morajo biti prisotni vsaj trije oglarji, da vso količino oglja prečistijo in zložijo na rob kopišča, da se dokončno ohladi. To opravilo imenujejo "štoranje". Ohlajeno oglje je tako pripravljeno za embaliranje v vreče različnih velikosti in za transport do kupcev.

Oglarska pot

1 LKTJ DOM

2 SUDADOLE, OGGLERSKA VAS

3 GRADISČE

4 APNENICA

5 RAZGLEJNA TOČKA

6 SLOVINA, OGGLERSKA VAS

LEGENDA

7 SLAP

8 BORJE

9 DOBOVICA

10 KOMIČJA

11 RAZGLEJNA TOČKA

12 ZAVRŠE, VAZGORJEV DVOREC

Vsaka pot ima svoj čas in skrivnost v preteklosti. Začaj Gradisce (Točka 3), kdo je živel in kaj je posel tučaj?

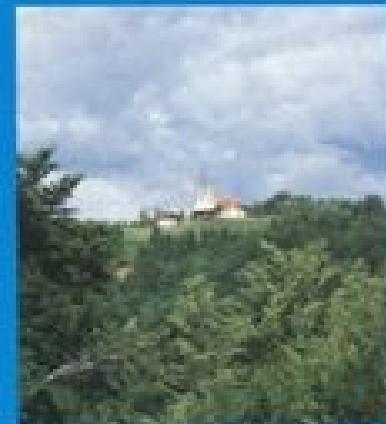
Tu je bila nekoč urdhba lesenih hiš in to so našli žarno posodo.

Točka (4):

Apnenica je po izdelavi podobna oglarski kop. Žganje apna zahteva visoko temperaturo od 500 ° do 600 ° C, zato je tako pridobivanje živega apna zapleten postopek.

Zazrite se v nebo, sever, jug, vzhod in zahod. Točka 5 vas zeli opozoriti na vloge gozda.

Gozd je namizzo bogastvo, ki tako za človeka kot celoten prostor opravlja razne funkcije. Kot ekosistemi ni pomemben samo za pridobivanje lesa in ostalih gozdnih

dobrin, kot so gozdni sadeži, divjad, stelja, ampak pomembno vpliva tudi na ravnotežje v celotnem človekovem okolju. Če bi ovrednotili posamezne funkcije, bi ugotovili, da neposredna korist v obliki produktov gozda predstavlja le 20 % celotne vrednosti. Ostale funkcije gozda se pokažejo v posredni obliki in so odločilnega pomena za življenje ljudi in živali. Tako gozd vpliva na klimo, je pomembno vodozbirno območje, v katerem predstavlja naravni filter za čistejo vodo oziroma podtalnico. V današnjem času je to neprecenljiva vloga gozda. Gozd s svojo prisotnostjo (koreninskim sistemom, nadzemnimi deli in obilnim opadom, ki ima ugoden vpliv na gozdna tla) blaži ali preprečuje: učinke erozijskega delovanja vode, vetrne erozije, snežne erozije, zadržuje padajoče kamenje, zemeljske plazove in usade. Tako gozd ščiti oziroma varuje niže ležeče objekte in na ekstremno strmih območjih opravlja varovalno funkcijo. Vloga gozda pa ni zanemarljiva tudi v poučnem, raziskovalnem in rekreacijskem pomenu. Da pa bo gozd trajno opravljal vse funkcije, moramo prilagoditi način gospodarjenja, ki mora biti obziren do vseh gozdnih elementov.

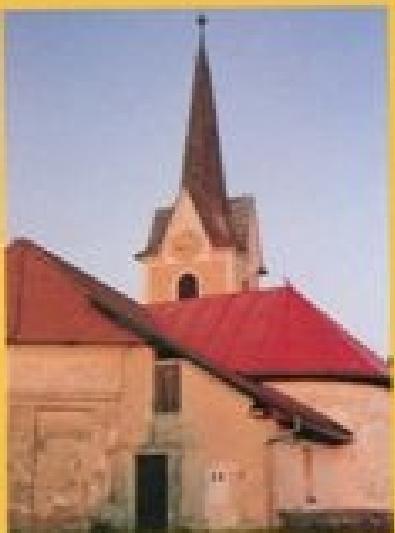
Točka (7):

Slap Benza ustvarja potok Bena, ki deli katastralni občini Dole pri Litiji in Šentlovrenc. Slap je zelo slikovit, saj je sestavljen iz več manjših slapičev pred osrednjim slapom, kjer voda pada v globino 8 metrov. V zimskem času se slap odene v ledeno preobleko, kar je za ogled še posebej privlačno.

Romanja imamo ljudje radi. Tudi mi danes romamo. Na naši poti je v Borju romarska cerkev sv. Katarine in sv.Roka

(Točka št. 8). Njeno osnovo so kot kapelo postavili že grofje Sibenski. Orientirana je v smeri sever - jug in na vzhodni strani ima zvonik.

Morda smo na naši poti postali lačni ali žejni. Postregli nas bodo v Dobovici pri Krjan (Točka št. 9), ki leži na nadmorski višini 760 m.

Točka št. 10:

Na področju Dol in širše okolice se je v preteklem stoletju na premožnejših kmetijah pojavilo kar nekaj kovačnic, ki so jih gospodarji opremili s potrebnim orodjem za opravljanje najrazličnejših popravil na svoji kmetiji. Gleda na to, da jih večina ni bila strokovno usposobljena za kovanje, so najemali t.i. potujoče kovače. Kovaštvo pri Mandlju je družinska tradicija. V starici kovači imajo še danes peresočo kladivo (t.i. norca), ki je bil poleg kovaškega ognjišča osnovna delovna priprava v kovačiji. Največ izdelkov izpod kovaškega kladiva je bilo namenjeno znamnim kupcem, prodajali pa so tudi po sejmih, eden pomembnejših je bil Gregorjev sejem na Veseli Gori, ki je še danes živ. Vsaka hiša ali vas je nekaj posebnega, se posebej Gradec Zavrh - Valvazorjev louski dvorec, imenovan Neudorf (**Točka št. 12**). Nekaj časa je bil gospodar gradu Janez Vajkard Valvazor. Iz gradu vodi skrivni rov, dvorec pa ima tudi viteško dvoranico.

Točka št. 11:

Spoštovanji obiskovalce, dvignil si zastor nad lepotami in značilnostmi Dol. Blizu vojega sprehoda se nahaja slikovita dolina Sopote, pa dolina Bistrice, v lepem vremenu pa se ti odstrel pogled na naše prečudovite Alpe, Snežnik, Trdino vrh, bližnji očak Kam pa je vreden obiska v vseh letnih časih. Morda tebi sam zatrepi moko ali speči krah v krušni peči ali se samo pogovoriti s Kosinatovo mlinarco. Je zima in bi se rad sankal in smotral? Zakaj ne? Doživel veder v starici vaški gostilni Pri Tončku na Delah? Se posladkal s postravnimi pri Celestini v Sopoti ali se poskusil pri vaških opraveilih na kmečkem turizmu pri Krjan v Dobovici ali Oblaku v Javorju? Morda obiskal oglarje na Gradišču, Kostanjevici...

Menimo, da ti lahko že rečemo prijatelj. Pridi še med nas in pripelji prijatelje, da se srečamo in skupaj veselimo ob kopljih.

Informacije:

Zavod za gozdove Slovenije

KE Radeče tel. 03 56 88 485

Športno društvo Dole

Sekcija za ohranjanje naravne in kulturne dediščine, tel. 050 626 305, e-pošta:
dusan.mak@siol.net

Center za razvoj Litija

tel.: 01/ 899 02 98

e-pošta: pcl@litija.com
www.litija.net/crl

Litija

Sreča v njej v srcu moje dežele

Foto: Jože Prah

Tekst: Jože Prah in Zoran Kos

Kartni del: Franc Bogovič

Izdajatelj:

Center za razvoj Litija

Zavod za gozdove Slovenije

Športno društvo Dole, Sekcija za ohranjanje naravne in kulturne dediščine

Oglanska pot
Dole pri Litiji, kjer živi oglarstvo